

SECTION 2.

FINANCE AND BANKING; TAXATION, ACCOUNTING AND AUDITING

Козак Вікторія Віталіївна

здобувач вищої освіти економічного факультету
Хмельницький національний університет, Україна

Науковий керівник: Гордєєва Тетяна Анатоліївна

старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький національний університет, Україна

ОСОБИСТІ ФІНАНСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ

У фінансовій системі особисті фінанси відіграють особливу роль і мають певні особливості, які відрізняють їх від державних, муніципальних та корпоративних фінансів. По-перше, особисті фінанси первинні по відношенню до державних, муніципальних та корпоративних фінансів, оскільки особа самостійно приймає рішення щодо напрямів застосування своїх доходів та грошових заощаджень, а також самостійно вибирає місце свого працевлаштування як застосування свого людського капіталу. По-друге, застосування особистого людського капіталу служить базою для формування місцевих та корпоративних фінансів адже їх праця формує додану вартість, яка певним чином трансформується в фінансовий капітал особи, підприємств та громади [1].

Слід окреслити певні властивості особистих фінансів: суб'єкт та об'єкт фінансової діяльності в основному тотожні, адже особа свої доходи витрачає в значному обсязі на себе; законодавством чітко визначена база та ставки оподаткування доходів; існування домогосподарства, яке забезпечує певні життєві потреби; безумовна приналежність особистих фінансів конкретній фізичній особі; повна свобода щодо сфери отримання доходів, здійснення видатків, заощаджень; ризики в прийнятті рішень щодо фінансових вкладень є особистими[1].

На сьогодні складно відстежувати позитивні та негативні сторони розвитку саме особистих фінансів, оскільки відсутні статистичні дані в повному обсязі, та й, мабуть, неможливо унормувати та видати рекомендації щодо загальних вимог використання доходів особи, адже ці процеси в кожній родині – домогосподарстві – узгоджуються з безліччю індивідуальних

особливостей. Наука не може виробити ні спеціальних законів, ні систем управління процесом формування доходів сім'ї, розмірами доходу, а тим більше рекомендацій по управлінню і структурі витрат. Якщо звернутися до статистичної інформації, то вона в більшості своїй є інформацію щодо домогосподарств. А оскільки, як уже було зазначено вище, особисті фінанси є підсистемою фінансів домогосподарства, то відповідна динаміка стану фінансів домогосподарств корелюється зі станом особистих фінансів[1].

Слід зазначити, що фінансові ресурси домашнього господарства виступають у вигляді відособлених грошових фондів, що мають цільове призначення. При розподілі фінансових ресурсів в домогосподарстві на перше місце виходять сімейні цінності та особисті пріоритети. Внутрішньо-сімейний порядок визначає, яким чином будуть витратитися кошти. Зокрема, можна зазначити, що в домогосподарствах створюються два основних фонди: фонд споживання, призначений для задоволення особистих потреб сім'ї: придбання продуктів харчування, товарів промислового виробництва, оплата різних послуг тощо; фонд заощаджень: відкладених потреб, який буде використаний в майбутньому для придбання дорогих товарів: побутова техніка, нерухомість тощо, або як капітал для отримання прибутку[1].

Заощадження домогосподарств мають величезне значення для самого домогосподарства, і одночасно виступають потенціалом для економічного розвитку регіону. У країнах з розвиненою ринковою економікою фінансові накопичення домогосподарств можна зіставити з обсягом ВВП. Наприклад, в США особисті фінанси складають 300% частки від ВВП країни, в Японії – 245%, а у Франції – 135%[1]. Бачимо значний потенціал інвестування цих накопичень.

Активізація інвестиційних процесів за рахунок залучення фінансових ресурсів домогосподарств можлива за умови вдосконалення фінансових інструментів і формування стимулів з боку державних та регіональних органів державної влади, які дозволять підвищити мотивацію населення в інвестуванні своїх грошових заощаджень в економіку регіонів[1].

Натомість, щоб грамотно та ефективно здійснювати інвестиційну діяльність, домогосподарствам необхідно знати про можливі інструменти інвестування вільних коштів, їх особливості, основні переваги та недоліки. В сучасних умовах досить важливим є пошук надійних і найбільш вигідних інструментів інвестування. На даному етапі розвитку фінансових ринків існує безліч способів вкладення тимчасово вільних грошових коштів, тому важливо вміти розбиратися у всіх інструментах, необхідно мати відповідні знання про

них і про ризики, які можуть бути пов'язані з вкладенням коштів в ті чи інші інструменти. Водночас, щоб не помилитися з вибором інструменту інвестування, потрібно враховувати не тільки свої побажання, але і фактори зовнішнього середовища, до яких можна віднести загальні економічні та політичні умови в країні, що впливають на ефективність використання кожного інструмента[1].

Також вкладати свої заощадження в акції. Проте потрібно грамотно підходити до вибору цінних паперів, вибирати більш надійні підприємства, які з найбільшою ймовірністю можуть благополучно пережити економічно нестабільну ситуацію в країні, або, можливо, й кризу. Більш надійними можуть бути облігації, адже вони мають фіксований рівень доходу до кінця терміну погашення, але щоб убезпечити себе від можливих втрат, потрібно провести аналіз діяльності організації та виявити перспективи її подальшого розвитку. Тому щоб бути успішним учасником фондового ринку, потрібно добре розбиратися в цій сфері, мати досить високий рівень фінансової грамотності[1].

До основних доходів домогосподарств належать доходи від заробітної плати, продаж власного капіталу, землі, продукції підсобних господарств, доходи, отримані від здачі в оренду майна, відсотки на капітал, вкладень у банківські депозити, цінні папери тощо[2].

Серед видатків домогосподарств розрізняють витрати на придбання споживчих товарів, оплату отриманих послуг, трансферти – добровільні та обов'язкові. Податки з населення історично закладені в основу формування державних фінансів[2].

Західні економісти, наприклад, К.Р. Макконнелл і С.Л. Брю, вважають, що домогосподарства відіграють подвійну роль у національній економіці: вони є постачальником усіх економічних ресурсів, і водночас основним споживачем більшої частини національного продукту. Автори "Економікса" розглядають домогосподарства з двох позицій: як групу отримувачів доходів і як групу, що витрачає кошти[2].

На сучасний стан домогосподарств у системі соціально-економічних відносин України значною мірою мав вплив тривалий період функціонування командно-адміністративної системи управління, в умовах якої відбулося витіснення домогосподарств через підприємства, які були засновані на державній формі власності, що обмежило їхнє економічне життя та не давало змоги реалізувати власні потреби та інтереси повною мірою. Такі умови призупинили розвиток національного виробництва[3].

Існування домогосподарства як суб'єкта фінансових відносин характеризується тим, що воно сьогодні безпосередньо бере участь у процесі суспільного виробництва і, як наслідок, у процесі розподілу виробленого в країні продукту як його учасник – отримує фінансові ресурси на стадії розподілу; брало участь у суспільному виробництві в минулому і сьогодні користується певними перевагами, що впливають на процес розподілу виробленого продукту – отримує фінансові ресурси на стадії перерозподілу; братиме участь у суспільному виробництві в майбутньому[3].

Таким чином, саме участь або неучасть домогосподарства у відносинах розподілу чи перерозподілу валового внутрішнього продукту, інколи національного багатства, у минулому, сьогодні чи у майбутньому і зумовить існування або не існування фінансів домогосподарства. Якщо розглядати побудову фінансової системи будь-якої країни, згідно з критерієм існуючих в її економіці суб'єктів фінансових відносин, то фінанси домогосподарств являтимуть собою одну із сфер такої системи[3].

На підставі вищезазначеного можна відзначити, що найбільшу частку своїх витрат домогосподарства витрачають на поточне споживання, а на заощадження і подальше їх інвестування залишається незначна частина коштів, що обмежує інвестиційну діяльність громадян. Натомість, для економічного зростання регіону велике значення має інвестиційна функція грошових потоків домашніх господарств як постачальників фінансових ресурсів для економіки. В даний час не тільки низький рівень доходів основної маси домогосподарств є стримуючим фактором інвестиційного процесу, а й недостатня фінансова грамотність більшої частини населення[1].

Список використаних джерел:

1. Чечетова Н.Ф., Чечетова-Терашвілі Т.М. Особисті фінанси та фінанси домогосподарств як резерв економічного зростання регіонів. URL: <https://media.neliti.com/media/publications/320723-%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%96-%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%B8-%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE.pdf>
2. StudFiles. Фінанси домогосподарств: Суть і склад фінансів домогосподарств. URL: <https://studfile.net/preview/14042254/page:44/>
3. Василюга Н., Геєць В., Кізіма Т., Нагайчук Н., Салига С., Сидорчук А., Юрій С. Фінанси домогосподарств в Україні: проблеми та перспективи їх розвитку. URL: <http://kaf-fin.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/%D0%94%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE.pdf>